

กำเนิดและการขยายตัวของเมืองพัททยา

นางสาวขวัญแก้ว อุดมบุญญาอนุภาพ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาประวัติศาสตร์ ภาควิชาประวัติศาสตร์

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2546

ISBN 974-17-4226-6

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

28 ธ.ค. 2548

I 21601446

THE ORIGIN AND EXPANSION OF PATTAYA

Miss Kwankaew Udomboonyanuparp

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts in History

Department of History

Faculty of Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2003

ISBN 974-17-4226-6

หัวข้อวิทยานิพนธ์

กำเนิดและการขยายตัวของเมืองพัทยา

โดย

นางสาวขวัญแก้ว อุดมบุญญาภภาพ

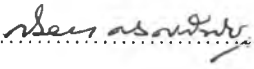
ภาควิชา

ประวัติศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร. สุวดี ธนประสิทธิ์พัฒนา

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

.... คณบดีคณะอักษรศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ม.ร.ว. กัลยา ดิงศกัทธิย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.... ประธานกรรมการ
(อาจารย์สุวิมล รุ่งเจริญ)

.... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุวดี ธนประสิทธิ์พัฒนา)

.... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์กาญจณี ละอองศรี)

.... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาวิตรี เจริญพงศ์)

ขวัญแก้ว อุดมบุญญานูภาพ: กำเนิดและการขยายตัวของเมืองพัทยา (THE ORIGIN AND EXPANSION OF PATTAYA) อ. ที่ปรึกษา: รองศาสตราจารย์ ดร. สุวดี ธนประสิทธิ์พัฒนา, จำนวนหน้า 165 หน้า. ISBN 974-17-4226-6.

การศึกษาเรื่อง "กำเนิดและการขยายตัวของพัทยา" ได้มุ่งอธิบายให้เห็นถึงพัฒนาการของ พัทยา ซึ่งเป็นสถานที่ตากอากาศชายทะเลที่มีทั้ง "ชื่อเสียง" และ "ปัญหา" ระดับนานาชาติในปัจจุบัน โดยเริ่มศึกษาตั้งแต่กำเนิดของชุมชนในบริเวณชายหาดพัทยา ก่อนที่จะมีกิจกรรมท่องเที่ยวเกิดขึ้น ซึ่งเป็นเพียงชุมชนเกษตรกรรมและประมง

การศึกษาจะเน้นใน 2 ประเด็นหลักคือ วัฒนธรรมการท่องเที่ยวที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะ พัทยา และการขยายตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ทั้งจากนโยบายของรัฐและการประชาสัมพันธ์ ของภาคเอกชน

จากการศึกษาพบว่า บริเวณพัทยานามีกิจกรรมในการท่องเที่ยวเป็นครั้งแรกในช่วงปลาย ทศวรรษที่ 2490 โดยได้รับการใช้เป็นสถานที่พักผ่อนสำหรับชาวต่างชาติ ทั้งกลุ่มชาวอเมริกันที่เข้ามา ทำงานในประเทศไทย และเหล่าทหารอเมริกันที่เข้ามาพักรบจากสงครามเวียดนาม ซึ่งนิยมเล่น กีฬาทางน้ำอย่างสกีและการตกปลา รวมถึงชาวไทยที่นิยมกิจกรรมประเภทนี้ในทศวรรษ 2500 ต่อมา นโยบายด้านต่าง ๆ ในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจากภาครัฐและภาคเอกชนทั้งใน ระดับประเทศและระดับโลก ได้มีส่วนกำหนดภาพลักษณ์ของพัทยา ในการเป็นชายหาดที่มีทางเลือก ในการพักผ่อนที่หลากหลาย การขยายตัวของพัทยาจากการกระตุ้นของภาครัฐและภาคเอกชน โดยปราศจากการวางแผนรองรับนั้นได้ส่งผลถึงปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อม และปัญหา สังคม รวมถึงปัญหาในด้านภาพลักษณ์ของการเป็นแหล่งบริการทางเพศ จึงต้องมีการเปลี่ยนแปลง การปกครองของพัทยา จากการเป็นสุขาภิบาลขึ้นเป็นการปกครองพิเศษในปี พ.ศ. 2521

ภาควิชา.....ประวัติศาสตร์..... ลายมือชื่อนิติศ.....
สาขาวิชา.....ประวัติศาสตร์..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ปีการศึกษา 2546

438 01025 22 : Major History

KEYWORD : Pattaya / tourism culture / tourism industry

KWANKAEW UDOMBOONYANUPARP: THE ORIGIN AND EXPANSION OF PATTAYA. THESIS ADVISOR: Assoc. Prof. SUWADEE T.PATANA, 165 pp. ISBN 974-17-4226-6.

The main purpose of this research indicates the development of Pattaya, the resort city, well known by its international reputation as well as problems. This research begins with the study of the development of Pattaya, which was originally only an agricultural and fishery community before the coming of tourism activities.

The research emphasizes two main points, namely the unique tourism culture in Pattaya, and the expansion of the tourism industry there, which is the result of the campaign of the government and private sectors.

The study reveals that, the first tourism activities in Pattaya occurred during the end of the 1940's for the foreigners, especially the Americans and the American soldiers during the Vietnam War, with activities like water skiing and fishing. These also included the Thai people who began to be fascinated by these kinds of American activities during the 1950's. Later, different policies concerning tourism industry development from both the government and private sectors at national and international levels helped to create the image of Pattaya as being a resort with a variety of activities. Nevertheless, the rapid expansion of Pattaya promoted by the government and private sectors without any well-planned organization also caused several severe problems concerning the environment and society. In addition, this expansion has changed the image of Pattaya to be one of the reputed sexual entertainment business city. In order to solve these problems, the administration of Pattaya was changed from sukhaphiban to be the special administration district in 1978.

Department.....History.....

Student's Signature.....

Field of study.....History.....

Advisor's Signature.....

Academic year 2003

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้อาจจะไม่สำเร็จลงด้วยดี หากไม่ได้รับความกรุณาและการช่วยเหลือจากบุคคลหลายท่านที่มอบให้ผู้เขียนมาโดยตลอด

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. สุวดี ธนประสิทธิ์พัฒนา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ สำหรับการให้กำลังใจและความช่วยเหลือในการศึกษาค้นคว้า อาจารย์สุวิมล รุ่งเจริญ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่กรุณาห้วงใยผู้เขียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์กาญจน์ ละอองศรี และผู้ช่วยศาสตราจารย์สาวิตรี เจริญพงศ์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ สำหรับคำแนะนำในข้อมูลที่น่าสนใจ รวมถึงผู้ช่วยศาสตราจารย์อดิศร หมวกพิมาย และอาจารย์พิชญ์ พงศ์สวัสดิ์ที่ให้คำแนะนำในประเด็นการศึกษา ทำให้งานของผู้เขียนมีความน่าสนใจมากขึ้น

ขอบคุณเพื่อนร่วมชั้นทุกคน ที่คอยเติมเต็มบรรยากาศในการเรียนปริญญาโทให้มีความสุขมากยิ่งขึ้น ขอขอบคุณพี่สุภาพรที่แสนดีและรอยยิ้มที่อบอุ่น ขอขอบคุณพี่บัณฑิตสำหรับอารมณ์ขันและเสียงหัวเราะ พี่ณนาทที่ทำให้ชีวิตในการเรียนปริญญาโทที่เคร่งเครียดของเรามีสีสันมากยิ่งขึ้น พี่พิชัยสำหรับความใจดีและคำแนะนำ ทั้งในเรื่องเรียนและเรื่องการดำเนินชีวิต พี่กวีติกาญ์สำหรับการเป็นที่ปรึกษาทั้งในยามสุขและเศร้า ขอขอบคุณจิรวุฒน์สำหรับน้ำใจที่มีให้เพื่อนมาโดยตลอด สัตติยะพันธ์สำหรับความห่วงใยและถามไถ่ถึงกันเสมอ และสุดท้ายสำหรับเปรมากับณัฐพรที่สนิทสนมกับผู้เขียนมาตลอด 4 ปี

ขอขอบคุณพี่สุรพงษ์ พิสุทธิ และน้องพุทธรพลที่แสนใจดี สำหรับความช่วยเหลือในยามวุ่นวายและอุกฤษช่วงสุดท้าย ขอขอบคุณพี่สมพรและพี่ประสิทธิ์ แห่งภาควิชาประวัติศาสตร์ บุคคลที่พวกเราขาดไม่ได้ ทั้งนี้รวมถึงพี่แตง พี่ต้อย และบรรณารักษ์ทุกท่านแห่งห้องสมุดคณะอักษรศาสตร์ ที่คอยช่วยเหลือและเป็นห่วงเป็นใยเรื่อยมา

ขอบคุณเพื่อนๆ จากคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่คอยให้กำลังใจและยืนอยู่เคียงข้างเสมอ ขอขอบคุณ วันทพรและสมฤดีที่คอยรับฟังผู้เขียนทั้งยามโกรธ หงุดหงิดและยามน้ำตาหยด ความเป็นเพื่อนที่ยาวนานไม่เคยจืดเลย

และท้ายที่สุดนี้ ขอขอบคุณคุณป้า คุณแม่ น้องโป้ง รวมถึงบุคคลในครอบครัวทุกท่านที่คอยทุ่มเทและสนับสนุนหนูเสมอมา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ทบทวนวรรณกรรม.....	2
วัตถุประสงค์ในการศึกษา.....	4
แนวเหตุผล.....	4
ขอบเขตในการศึกษา.....	4
วิธีการศึกษา.....	5
2 ชุมชนดั้งเดิมของพัทยา.....	7
2.1 ลักษณะทั่วไปของพัทยา.....	7
2.1.1 ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์.....	7
2.1.2 ที่มาของคำว่า "พัทยา".....	8
2.2 ลักษณะชุมชนดั้งเดิมของพัทยา.....	9
2.3 โครงสร้างทางการผลิต.....	16
2.4 การคมนาคม.....	24
2.4.1 การคมนาคมกับชุมชนภายนอก.....	24
2.4.2 การคมนาคมภายในชุมชน.....	27
2.5 ชายฝั่งตะวันออกกับวัฒนธรรมท่องเที่ยว.....	29
3 กำเนิดของพัทยาในการเป็นแหล่งท่องเที่ยว.....	37
3.1 การตากอากาศบริเวณชายฝั่งตะวันออก.....	37
3.2 การขยายตัวของพัทยาในฐานะแหล่งท่องเที่ยวในระยะแรก.....	45
3.2.1 การตั้งค่ายพักแรมของสมาคม Y.M.C.A. ที่พัทยา.....	46
3.2.2 พัทยากับการเป็นศูนย์กลางกีฬาทางน้ำ.....	49

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3.3 พัทยากับการเข้ามาของทหารอเมริกัน.....	52
3.4 การส่งเสริมการท่องเที่ยวที่พญาในระยะแรก.....	60
3.4.1 การส่งเสริมการท่องเที่ยวพญาสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างประเทศ.....	61
3.4.2 การส่งเสริมการท่องเที่ยวพญาสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวไทย.....	68
3.5 พัทยากับการใช้พื้นที่ในการท่องเที่ยว.....	78
3.5.1 การก่อตั้งโรงแรมนิภา ลอดจ์.....	79
3.5.2 การตัดถนนพญาสาย 2.....	85
4 การขยายตัวของพญา พ.ศ. 2515-2521.....	94
4.1 การขยายตัวของพยากับนักท่องเที่ยวไทย.....	93
4.1.1 ความชอบใจของพญา อันเนื่องจากการตั้งฐานทัพอเมริกันที่อู่ตะเภา และการลดความนิยมของนักท่องเที่ยวต่างชาติ.....	97
4.1.2 การส่งเสริมการท่องเที่ยวของพญาโดยเน้นกลุ่มคนไทย.....	104
4.1.2.1 การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวพญาของภาคเอกชน.....	105
4.1.2.2 การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวพญาของภาครัฐ.....	109
4.2 การขยายตัวของพญาเข้าสู่ระดับนานาชาติ.....	122
4.2.1 การส่งเสริมความร่วมมือกับบริษัทท่องเที่ยวของภาคเอกชน.....	122
4.2.2 ภาครัฐกับการส่งเสริมพญาในระดับนานาชาติ.....	131
4.2.2.1 นโยบายพัฒนาการท่องเที่ยวในพญา.....	132
4.2.2.2 การแก้ปัญหาของพญาทางกายภาพและการบริหาร.....	137
5 บทสรุป.....	151
รายการอ้างอิง.....	153
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	165

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1	28
บัญชีรายนามเจ้าของที่ดินซึ่งบริจาคที่ดินให้ทำถนนแยกจากทางหลวงสาย ที่ 22 เข้าที่ว่าการอำเภอบางละมุงและตลาดนาเกลือ.....	
3.1	54
จำนวนทหารสหรัฐอเมริกาในประเทศไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2507-2512.....	
3.2	66
การเปรียบเทียบจำนวนบทความเกี่ยวกับพญา ในอนุสาร อ.ส.ท. และ วารสาร Holiday Time in Thailand.....	
3.3	71
ตารางเปรียบเทียบอัตราค่าใช้จ่าย ในการบริโภคของประชาชน.....	
3.4	77
จำนวนรถที่เดินทางผ่านถนนในพญา เมื่อเปรียบเทียบกับบางแสน พ.ศ. 2508-2514.....	
3.5	84
การลงทุนในกิจการที่พักของเอกชนรายย่อยในพญา ที่ดำเนินการสร้าง ภายใน พ.ศ. 2515.....	
3.6	86
รายละเอียดเส้นทางการตัดถนนภายในพญา พ.ศ. 2506.....	
3.7	86
รายละเอียดการปรับปรุงถนนสุขุมวิท บริเวณปากทางเข้าพญา พ.ศ. 2506.....	
3.8	90
โรงแรมชั้นหนึ่งในพญา ที่เปิดดำเนินการภายใน พ.ศ. 2515.....	
4.1	104
โรงแรม และบังกะโล ที่ดำเนินการสร้างหลัง พ.ศ. 2515.....	
4.2	129
นักท่องเที่ยวที่มายังประเทศไทย พญา และรายได้จากการท่องเที่ยว.....	
4.3	129
การเปรียบเทียบรายได้จากการท่องเที่ยวของพญาจากต่างประเทศ.....	
4.4	131
จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาประเทศไทย จำแนกตามเพศ.....	
4.5	146
รายได้ของสุขาภิบาลนาเกลือ ในปีงบประมาณ 2520.....	

สารบัญแนที่

แนที่		หน้า
1	แสดงชุมชนดั้งเดิมของพทยา.....	13
2	แสดงถนนในพทยา ทศวรรษ 2490.....	30
3	แสดงการตัดถนนหมายเลข 3316 หรือถนนพทยาสาย 2.....	87
4	แสดงความหนาแน่นของประชากร จังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2509.....	92
5	แสดงพื้นที่ก่อสร้างและยังไม่ได้ก่อสร้าง ระหว่างถนนสุขุมวิท กับชายทะเลพทยา พ.ศ. 2519.....	138
6	แสดงความหนาแน่นของประชากรในเขตพทยา พ.ศ. 2519.....	141
7	แสดงความหนาแน่นของประชากรจังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2518.....	142